

Ett Falun fritt från våld - Handlingsplan för att förebygga och motverka mäns våld mot kvinnor och våld i nära relation, inklusive hedersrelaterat våld, 2023 - 2026

Handlingsplanen och förslaget till visionen om Ett Falun fritt från våld har tagits fram av en arbetsgrupp bestående av representanter från Barn- och utbildningsförvaltningen (Barn- och familjesektionen samt Elevhälsan), Arbetslivs- och socialförvaltningen (Sektion vuxenstöd IFO inklusive Enheten våld i nära relation), Omvårdnadsförvaltningen (Kvalité- och utvecklingsenheten), Kultur- och fritidsförvaltningen, Kommunstyrelseförvaltningen (Personalkontoret, Kommunikationskontoret samt Stadskansliet) och Kopparstaden.

Inledning

Rätten att leva fri, utan våld och förtryck är en fråga om jämställdhet, demokrati och grundläggande mänskliga rättigheter. Mäns våld mot kvinnor och våld i nära relation mot vuxna och barn är ett stort samhällsproblem. Det skapar stort lidande hos drabbade individer och deras anhöriga, på både kort och lång sikt. Våldet skapar också stora kostnader för samhället. Därför behöver många aktörer i samhället, utifrån sina respektive uppdrag, göra sitt yttersta för att förebygga och bekämpa detta våld.

Kommunen har en stor roll i detta arbete. En kommun ska arbeta med att förebygga, tidigt upptäcka, och ge stöd, hjälp och skydd till våldsutsatta samt förebygga våld genom att erbjuda beteendeförändrande insatser till våldsutövare. Kommunen ska också förmedla kunskap på området till kommuninvånarna. Kommunen som en stor arbetsgivare har även en viktig roll i att upptäcka, ge stöd och förmedla kunskap till de anställda.

För att lyckas med detta arbete krävs kunskap om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relation samt vilket uppdrag och ansvar om ingår i den roll man har i respektive verksamhet. Det krävs också kunskap om vilka metoder som kan användas i det våldsförebyggande arbetet, med tidig upptäckt/upptäckt, med insatser och skyddsåtgärder för våldsutsatta samt insatser för våldsutövarna. Även en god samverkan med andra aktörer på området behövs.

Falu kommun har ställt sig bakom länsstrategin "Ett Dalarna fritt från våld, 2023 – 2028". Förslaget är att Falu kommun också utgår från en vision om Ett Falun fritt från våld. För att uppfylla denna vision behöver de olika förvaltningarnas verksamheter samordnas i sitt arbete inom området våld i nära relation och mäns våld mot kvinnor. Den här handlingsplanen innehåller förslag på hur detta ska bli verklighet i Falu kommun.

Bakgrund

Regeringens tioåriga nationella strategi för att bekämpa mäns våld mot kvinnor började gälla den 1 januari 2017. Strategin är en del av regeringens jämställdhetspolitiska skrivelse (2016/17:10). Strategin uppmärksammar särskilt två områden, vikten av förebyggande insatser, och mäns delaktighet och ansvar i arbetet mot våld. Den omfattar även ett åtgärdsprogram mot våld i samkönade relationer, arbete med hedersrelaterat våld, prostitution och människohandel för sexuella ändamål samt åtgärder mot destruktiv maskulinitet. Strategins fyra målsättningar är:

- Ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld.
- Förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn.
- Effektivare brottsbekämpning.
- Förbättrad kunskap och metodutveckling.

Den nya regeringen fortsätter arbetet med den nationella strategin och påbörjade i november 2022 arbetet med att ta fram ett åtgärdsprogram för att motverka och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Åtgärdsprogrammet ska innehålla konkreta åtgärder för att säkerställa ett effektivt arbete mot mäns våld mot kvinnor.

Länsstrategin "Ett Dalarna fritt från våld, 2023 – 2028" har fyra mål:

- Ett utökat och verkningsfullt våldsförebyggande arbete.
- Förbättrad tidig upptäckt av våld och stödinsatser till våldsutsatta och behandling till våldsutövare.
- Effektivare brottsbekämpning.
- Förbättrad kunskap och metodutveckling

I Falu kommun ligger nedanstående delar till grund för framtagandet av denna handlingsplan:

- Ett beslut i Faluns kommunfullmäktige 2021-06-17 om en kommunövergripande handlingsplan på området våld i nära relationer bifölls med förtydligande om att den även ska inkludera hedersrelaterat våld. (KS0199/21).
- Motion från Liza Lundberg (S) Anna Strindberg Lennhed (S) Susanne Norberg (S) Jessica Wide (S) m. fl. Fler bostäder för utsatta kvinnors möjlighet till ett nytt liv. (KS0206/22)
- Skrivelse 2022-09-09 av Joakim Storck (C) Uppdrag om översyn och samordning av insatser mot våld i nära relationer. (KS0405/22)
- Kommunfullmäktige ställde sig 2023-03-09 bakom länsstrategin "Ett Dalarna fritt från våld, 2023 – 2028".
- Socialdemokraternas och Moderaternas gemensamma program för mandatperioden 2023 – 2026 antogs i Kommunstyrelsen 2023-03-21 där våldsområdet lyfts som prioriterat i flera delar:
 - Fullmäktiges mål: God utbildning för alla

Fokus på ett fortsatt arbete för att fånga upp barn och unga i behov av stöd ska lyftas, där tidig upptäckt av unga som lever i familjer med våld ingår. Även en god arbetsmiljö med en trygg skola för att elever ska kunna nå kunskapsmålen där arbetet mot kränkningar, mobbing fortsatt ska stå högt på agendan lyfts.

- Fullmäktiges mål: En attraktiv boendekommun

Att besluta om en handlingsplan för kommunens arbete mot våld i nära relationer. Arbete med att implementera handlingsplanen samt följa upp hur arbetet fortskrider. I samverkan med relevanta aktörer arbeta för handlingsplanens genomförande för att minska förekomsten av våld i nära relation i Falun.

- Fullmäktiges mål: Falu kommun ska arbeta för att vara en attraktiv arbetsgivare

Var fjärde kvinna har någon gång utsatts för våld av nuvarande eller före detta partner. Också män och personer i samkönade relationer kan drabbas. Våldet får ofta stora konsekvenser för den utsattas psykiska och fysiska hälsa, både på kort och lång sikt. Våldet kan också få betydande konsekvenser för arbetsförmågan. För våldsutsatta kvinnor ökar sjukfrånvaron med 20 procent. Chefer kan vara ett stort stöd för den som är eller har varit våldsutsatt – de kan skapa en trygg situation på arbetsplatsen och stödja medarbetare att få rätt stöd och hjälp. (SKR, 2022)

Begreppet mäns våld mot kvinnor

Begreppet Mäns våld mot kvinnor syftar till att synliggöra våldet som jämställdhetsfråga, där mäns överrepresentation bland våldsutövare ses som ett resultat av den ojämna fördelningen av makt mellan könen. Rätten till den egna kroppen är en avgörande förutsättning för att kunna ha makt och inflytande över sitt liv. Mäns våld mot kvinnor är identifierat som ett allvarligt brott mot kvinnors och barns mänskliga rättigheter, både internationellt och i Sverige. Mäns våld mot kvinnor omfattar de våldstyper som kvinnor och barn är särskilt utsatta för och som minskar deras handlings- och livsutrymme. Det kan handla om:

- Våld som sker i nära relationer.
- Barn som bevittnar våld i nära relationer.
- Hedersrelaterat våld och förtryck med skiftande uttryck som barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning av kvinnor och flickor.
- Prostitution och människohandel.
- Sexuellt våld oberoende av relation.

Vuxna och barn oberoende av kön, könsidentitet och sexuell läggning kan utsättas för eller utöva våldet.

Våld kan uttryckas på olika sätt så som fysiskt, psykiskt, sexuellt, materiellt, ekonomiskt, latent och digitalt våld.

Begreppet våld i nära relation och definitioner av våld i nära relation

Våldshandlingarna kan ha olika karaktär och består ofta av en kombination av olika handlingar.

- Psykiskt våld kan handla om nedsättande kommentarer, förlöjliganden, glåpord, hot, tvång och trakasserier. Den våldsutsatta kan också utsättas för kontroll och social isolering.
- Fysiskt våld kan bestå av örfilar, knytnävsslag, slag med tillhyggen, knivstick, sparkar och stryptag.
- Sexuellt våld kan innebära olika former av sexuellt påtvingade handlingar. Det kan till exempel vara att tvinga den utsatta att se på pornografi, samlag utan samtycke, sexuella trakasserier och användning av ett sexuellt kränkande språk.

Utöver detta kan våldet även ta sig uttryck på andra sätt:

- Försummelse, till exempel genom att den utsatta inte får den hjälp med mat, medicin eller hygien som hen behöver.
- Digitalt våld som till exempel kan bestå av hotfulla eller kränkande sms eller kontroll av hur någon förflyttar sig via GPS.
- Materiellt våld som kan innebära förstörelse eller stöld av den utsattas personliga tillhörigheter, bohag, värdesaker med mera.

- Ekonomiskt våld som kan uttryckas genom ekonomiska hot, begränsningar av gemensamma ekonomiska tillgångar eller genom att tvinga någon att utföra ekonomiska olagligheter.
- Latent våld, som innebär att det finns en ständig rädsla eller oro för våld. Det kan vara ilska eller aggressivitet som visar sig i förövarens kroppshållning och kroppsuttryck, och som skapar rädsla och upplevs som hot eller påminner om tidigare erfarenheter av våld.
- Eftervåld består av våld som våldsutövaren kan fortsätta att utsätta den våldsutsatta för trots att hen har lämnat relationen. Den vanliga förekomsten är våld mot den ena föräldern genom att exempelvis försvåra eller sabotera dennes relation till barnen, eller plötsligt och systematiskt göra förändringar kring umgänge, vilka får konsekvenser för den utsatta. Hot om våld, stalking, gaslightning och psykiskt våld kan förekomma.

Begreppet hedersrelaterat våld och förtryck

Hedersrelaterat våld och förtryck är kopplat till hedersnormer som bygger på starka patriarkala eller heteronormativa föreställningar. De patriarkala föreställningarna tar sig uttryck i kontroll av främst flickor och kvinnor som sträcker sig från begränsningar i vardagen rörande klädsel, umgänge och rörelsefrihet till begränsningar i val av utbildning, arbete, äktenskap och äktenskapskillnad. I sin mest extrema form kan hedersnormerna leda till allvarlig brottslighet såsom till exempel hot om våld och våld, inklusive dödligt sådant. För de individer som försöker trotsa kontrollen kan följderna bli allvarliga. Hedersrelaterat våld och förtryck är ofta förankrat i ett kollektiv och det är ofta även flera som utövar våld och förtryck, även om det kan förekomma att det enbart är en utövare. Att våldet utövas kollektivt gör dem som utsätts speciellt sårbara. Det är mycket svårare att komma undan exempelvis begränsningar av den personliga friheten när många i ens omgivning bidrar till kontroll och övervakning. Det blir också mycket svårt att bryta sig loss från en sådan miljö när en stor del av ens umgänge delar samma värderingar som våldsutövaren eller våldsutövarna.

Våldsuttrycken i en hederskontext liknar till stor del de våldsuttryck som förekommer i våld i nära relationer och i våld mot barn i en miljö utan hederstänkande. Alla våldsuttryck som nämns ovan för våld i nära relationer kan också förekomma i en hederskontext. Vissa våldsuttryck är dock specifika för hederskontexten. Dessa är barnnäktenskap, tvångsäktenskap, oskuldskontroll, oskuldsoperationer och könsstympning av flickor och kvinnor.

Målgrupper

Målgruppen inom mäns våld mot kvinnor och våld i nära relation innefattar kvinnor och män, flickor och pojkar samt hbtqi-individer (Hbtqi är enligt Socialstyrelsens definition ett paraplybegrepp för homosexuella, bisexuella, transpersoner, personer med queera uttryck och identiteter och intersexpersoner).

- Utsatta för våld i nära relation, där våld i ungas parrelationer bör lyftas extra.

- Utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive barnäktenskap, tvångsäktenskap och könsstympning av flickor och kvinnor.
- Utsatta för sexualiserat våld, oberoende av relation till förövaren.
- Utsatta för prostitution och människohandel.
- Som riskerar att utsätta eller har utsatt närstående för våld. Där personer i ungas parrelation bör lyftas extra.
- Som riskerar att begå eller har begått sexualbrott.

Särskilt utsatta grupper

Äldre personer och barn. Personer med funktionsnedsättning, personer med missbruk och beroende samt anhöriga vid missbruk, personer med utländsk bakgrund med låg kunskap om svensk lagstiftning och var man kan få stöd, samt personer som utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck. Förekommer flera av dessa faktorer hos en individ leder detta till en särskilt stor utsatthet.

Handlingsplan för att utveckla Falu kommuns arbete med att förebygga och motverka mäns våld mot kvinnor och våld i nära relation inklusive hedersrelaterat våld

Ett Falun fritt från våld har som mål att

- Förbättra/öka kunskap och kompetens
- Ett utökat och verkningsfullt våldsförebyggande arbete
- Förbättrad tidig upptäckt/upptäckt av våldsutsatta och våldsutövare samt
- Förbättrat stöd och skydd till våldsutsatta och insatser till våldsutövare
- Förstärka samverkan internt och externt samt med brottsbekämpande myndigheter

Samordnare för området våld i nära relation

För att Falu kommun på ett effektivt och samordnat sätt ska kunna utveckla arbetet inom området våld i nära relation och mäns våld mot kvinnor och arbetet för att nå visionen om Ett Falun fritt från våld föreslås att en funktion för övergripande samordning av arbetet, motsvarande minst 0,5 årsarbetare, tillsätts.

För att tydliggöra och underlätta det övergripande uppdraget för hela kommunen och också öka möjligheten till en nära samverkan med den brottsförebyggande samordnaren och Faluns brottsförebyggande råd föreslås att tjänsten placeras inom stadskansliet. För att få en bred övergripande förankring av arbetet, även med externa aktörer förslås Faluns brottsförebyggande råd som styrgrupp. Det förebyggande arbetet mot våld i nära relation och mäns våld mot kvinnor är en viktig del i kommunernas kommande lagstiftade brottsförebyggande ansvar.

Samverkan och samordning

En fungerande samverkan behövs mellan kommunens olika verksamheter samt med externa samverkanspartners. Goda exempel finns i dag på såväl intern som extern samverkan, men detta behöver utvecklas vidare. Goda exempel finns också för interna samordningsstrukturer som till exempel inom omvårdnadsförvaltningen. Det som fungerar bra kan fungera som goda exempel för att få till en fungerande samordning och rutiner för hela Falu kommun.

- Samordnaren får i uppdrag att leda och utveckla en lokal samverkansstruktur och bilda en lokal samverkansgrupp för Falu kommun samt vid behov med externa aktörer. Representanterna i samverkansgruppen ska ha mandat och ansvar att företräda sin verksamhet.
- Samordnaren tar tillsammans med samverkansgruppen fram rutiner för samverkan internt i kommunen samt med externa aktörer.
- Samordnaren är en av Falu kommuns representanter i Länsnätverket – Mäns våld mot kvinnor som leds av Länsstyrelsen i Dalarna.
- Samordnaren samverkar tillsammans med den brottsförebyggande samordnaren och andra berörda verksamheter i kommunen med brottsbekämpande myndigheter och

andra berörda aktörer för att så långt det är möjligt från kommunens sida vara behjälpliga i att bekämpa mäns våld mot kvinnor och våld i nära relation.

Aktiviteter för att nå mål

Samordnaren får i uppdrag att tillsammans med samverkansgruppen ta fram en aktivitetsplan som fastställs i styrgruppen och följs upp och revideras årligen.

Aktivitetsplanen ska innehålla aktiviteter/insatser, ansvariga, målgrupper/deltagare, tidsplan och koppla till målen. Aktivitetsplanen ska utgå från de områden och mål som lyfts i handlingsplanen:

- Förbättra/öka kunskap och kompetens
- Ett utökat och verkningsfullt våldsförebyggande arbete
- Förbättrad tidig upptäckt/upptäckt av våldsutsatta och våldsutövare samt
- Förbättrat stöd och skydd till våldsutsatta och insatser till våldsutövare
- Förstärka samverkan internt och externt samt med brottsbekämpande myndigheter

Lägesbild för Falun

Samordnaren ska tillsammans med samverkansgruppen årligen ta fram en lägesbild för Falu kommun inom området våld i nära relation och mäns våld mot kvinnor med:

- polisens statistik för brott och lagföring,
- statistik från hälso- och sjukvården,
- antalet våldsutsatta vuxna, unga och barn som erhållit olika former av stöd- och skyddsinsatser,
- antal våldsutövare som erhållit olika former av insatser,
- hur många som kunnat ta del av våldsförebyggande insatser.

Lägesbilden kommer också att utgöra en del i den lägesbild som kommunerna kommer att åläggas att ta fram enligt Prop. 2022/23:43 om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete. Delar av detta är redan socialnämndens ansvar enligt 2 kap. 8 § Gemensamma författningssamlingen avseende hälso- och sjukvård, socialtjänst, läkemedel, folkhälsa m. m. (HSLF-FS 2022:39). Lägesbilden kommer också att utgöra en grund för vad inom våldsområdet som ska prioriteras i kommande aktivitetsplaner.

Kunskap och kompetens

I Falu kommun är medarbetares och chefers kunskapsnivåer på våldsområdet mycket varierande. Det finns inom flera av kommunens förvaltningar medarbetare och chefer med mycket stor kunskap inom flera delar av våldsområdet men också många medarbetare och chefer med låg kunskap.

Det har inom Falu kommuns socialtjänst under flera år erbjudits en grundutbildning om mäns våld mot kvinnor/våld i nära relation till medarbetare. Några medarbetare med särskilda uppdrag i några av kommunens förvaltningar har också gått fördjupningskurser

inom olika områden, till exempel hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution och människohandel, metoder för att arbeta med våldsutövare och metoder för bedömningar.

Falu kommuns arbete ska så långt det är möjligt bedrivas med kunskapsbaserade metoder och också följa upp huruvida det arbete som bedrivs ger avsedd effekt. För att Falu kommun ska få till en bättre systematik och samordning av kunskaps- och kompetenshöjande satsningar på olika nivåer för berörda medarbetare och chefer samt även förtroendevalda med uppdrag inom utvalda nämnder, föreslås att den föreslagna samordnaren får i uppdrag att tillsammans med samverkansgruppen ta fram en gemensam kompetensutvecklingsplan. I den ska det tydligt framgå vilka i kommunen som ska gå utbildningar på grundnivå samt fördjupningsnivå inom olika områden. Kompetensutvecklingsplanen föreslås bli en del av aktivitetsplanen och innehålla:

- Kunskapshöjande insatser på grundläggande nivå för chefer, berörda medarbetare och förtroendevalda i Falu kommun (förvaltningar, bolag och nämnder).
- Kunskapshöjande insatser på fördjupad nivå samt i specifika metoder för medarbetare och chefer inom utvalda verksamheter och förvaltningar. Exempel på det är våldsförebyggande metoder för förskola, skola och fritidsverksamhet, metoder för tidig upptäckt/upptäckt, metoder för stöd och skyddsåtgärder för barn, unga och vuxna som utsatts för våld, metoder för kartläggning och riskbedömning samt metoder till våldsutövare.
- Kunskapshöjande insatser för specifika områden som till exempel hedersrelaterat våld inklusive barnäktenskap/tvångsäktenskap, bortförande, könsstympning, prostitution och människohandel samt utsatta för sexualbrott (oavsett förhållande till våldsutövare).
- Kunskapshöjande insatser om särskilt utsatta grupper som till exempel äldre och barn, personer med funktionsnedsättning, mer missbruks- och beroendeproblematik, utlandsfödda, och personer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck.
- Kunskapshöjande insatser om lagar, föreskrifter och allmänna råd.
- Kunskapshöjande insatser för kommuninvånarna om bland annat:
 - mäns våld mot kvinnor/våld i nära relation mot vuxna och barn,
 - vilka verksamheter som finns för att ge stöd och hjälp för barn, unga och vuxna våldsutsatta respektive våldsutövare samt
 - informationsinsatser som kan bidra till ett stärkt civillurage.

Våldsförebyggande arbete

I Falu kommun arbetar alla förskolor och skolor med trygghet på generell nivå där alla former av kränkande behandling och sexuella trakasserier kartläggs varje läsår. En årlig plan med förebyggande, främjande och åtgärdande insatser tas fram.

Elevhälsans medicinska del undersöker grundskole- och gymnasielevernas hemförhållanden gällande våld i relationer och hemmet i samband med samtalet som hör till elevhälsans hälsoenkät. Barn- och utbildningsförvaltningen har en förvaltningsövergripande policy för trygghet mot kränkande behandling och mobbning.

Samordnaren får i uppdrag att tillsammans samverkansgruppen:

- Se över, utveckla och följa upp metoder för våldsförebyggande arbete i förskola, skola, socialtjänst och fritidsverksamhet (egen samt genom föreningar).
- Följa upp och ge stöd i arbetet med de nya läroplanerna för förskola, grundskola, gymnasium och särskola inom områden som jämställdhet, normer, sexualitet, samtycke och relationer. Ge stöd till skolorna i arbetet med deras stärkta ansvar för att förebygga och motverka olika former av intolerans, våld och förtryck och arbetet för att stärka tryggheten i skolan.
- Utveckling och uppföljning av våldsförebyggande metoder i förskola, skola och fritidsverksamhet (kommunens egen samt föreningar) samt socialtjänst. (För förskola och skola formulerade också i de senaste läroplanerna.)

Tidig upptäckt/upptäckt av våldsutsatta och våldsutövare

Falu kommun har inom vissa delar av verksamheterna startat upp arbetet med att uppfylla socialnämndens ansvar enligt Gemensam författningssamling avseende hälso- och sjukvård, socialtjänst, läkemedel, folkhälsa m. m. (HSLF-FS). Arbetet görs för att fastställa rutiner för när och hur personalen i dess verksamheter ska ställa frågor om våld för att kunna upptäcka våldsutsatta och barn som bevittnat och/eller upplevt våld som behöver stöd och hjälp, samt våldsutövare som behöver insatser för att ändra sitt beteende.

Falu kommuns socialtjänst erbjuder stöd för barn och vuxna som upplevt och bevittnat, blivit utsatta för eller utsätter andra för våld i nära relation. Information finns om vilket hjälp och stöd som finns och kontaktvägar dit. Stödet till vuxna ges i en öppen rådgivning som kan ge stöd och råd samt arbeta med livs- och beteendeförändringar som på sikt möjliggör ett liv fritt från våld.

Att utsättas för våld av närstående kan ge negativa konsekvenser både på kort och lång sikt. Vikten av att så tidigt som möjligt upptäcka våld är därför stor. Det gäller både för vuxna och för barn samt även barn som bevittnar våld i familjen. I Falun behövs också ett särskilt fokus på unga som utsätts eller utövar våld i ungas parrelationer, då dessa idag inte uppmärksammas i tillräcklig utsträckning och heller inte erbjuds riktat stöd.

Var fjärde kvinna har någon gång utsatts för våld av nuvarande eller före detta partner. Också män och personer i samkönade relationer kan drabbas. Våldet får ofta stora konsekvenser för den utsattas psykiska och fysiska hälsa, både på kort och lång sikt. Våldet kan också få betydande konsekvenser för arbetsförmågan. För våldsutsatta kvinnor ökar sjukfrånvaron med 20 procent. Chefer kan vara ett stort stöd för den som är eller har varit våldsutsatt – de kan skapa en trygg situation på arbetsplatsen och stödja medarbetare att få rätt stöd och hjälp. Falu kommun är en arbetsgivare med många anställda och har således en stor möjlighet att nå många genom att stärka arbetet med att upptäcka och erbjuda stöd till medarbetare som utsatts/utsätts för våld samt medarbetare som utövar våld.

I många fall kan yrkesverksamma som möter barn, unga som vuxna uppleva det som svårt att ställa frågor om våld. För att underlätta detta är det därför viktigt att införa modeller

med standardfrågor vid de tillfällen där detta kan ha bäst effekt. Samordnaren får därför i uppdrag att tillsammans med samverkansgruppen:

- Följa upp och ge stöd i det pågående arbetet med införandet av rutiner för hur personalen i en viss verksamhet ska ställa frågor vid tecken på utsatthet för våld eller våldsutövande, där ett särskilt fokus behövs gällande unga som utsätts för eller utövar våld i parrelationer.
- Uppföljning av det pågående arbetet med införandet av rutinmässiga frågor om våldsutsatthet eller våldsutövande till alla klienter/brukare vid ett visst tillfälle eller i samband med en viss aktivitet, exempelvis vid första kontakt.
- Uppföljning av arbetet med införandet av frågor om våld vid vissa problem som exempelvis missbruk eller under vissa förutsättningar, exempelvis vid långvariga behov av ekonomiskt bistånd.
- Uppföljning av arbetet med införandet av Elevhälsans arbete med att ändra rutiner för sociala kartläggningar och vid psykologiska kartläggningar för att i samband med dessa även ställa frågan om våld förekommer i hemmet.
- Införa rutinmässiga frågor om våldsutsatthet och våldsutövande till exempel inom skolan när en elev inte mår bra samt vid elevhälsosamtalen. Detta för att nå fler unga som utsätts för eller utövar våld i parrelation.
- Utveckling och uppföljning av metoder för att öka möjligheten till tidig upptäckt/ upptäckt hos Falu kommuns medarbetare genom att använda till exempel Sveriges kommuner och regioners (SKR) material för kunskapshöjande insatser vid arbetsplatsträffar och se över möjligheten att succesivt införa rutinfrågor i samtal med medarbetaren, efter att cheferna genomgått en kunskapshöjande insats på grundläggande nivå inom området våld i nära relation. Stöd till dig som chef, Sveriges kommuner och regioner
- Utveckling och uppföljning av rutiner för samverkan inom kommunen samt med andra aktörer till exempel för anmälningsskyldigheten enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) vad gäller ett våldsutsatt barn eller ett barn som bevittnat våld och även att alla andra bör anmäla enligt 14 kap. 1 § c socialtjänstlagen (2001:453) samt även rutiner gällande stöd och skydd för våldsutsatta vuxna och rutiner för stöd till våldsutövare.
- Tillsammans med bostadsbolag och med redan befintliga samt kommande Grannsamverkansområden se över möjligheten till en enkel rutin för hur grannar kan agera vid misstanke om våld i hemmet, som att i det akuta skedet ringa 112 för att larma polisen samt att anmäla oro för barn till socialtjänsten (som alla bör göra enligt Socialtjänstlagen (2001:453) 14:1 c "Var och en som får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa bör anmäla detta till socialnämnden."

Stöd och skydd till våldsutsatta, insatser till våldsutövare

I Falu kommun arbetar socialtjänsten med att göra risk- och skyddsbedömningar avseende barn som upplevt våld i nära relationer. Barn som upplevt våld i sina familjer kan få insatser genom öppenvården och en specifik samtalsmetod. Socialtjänsten samverkar med flera andra i arbetet, till exempel Barnahus och Polisen.

Falu kommuns socialtjänst bedriver ett lättillgängligt stöd till våldsutsatta vuxna (över 18 år) i stödgrupp samt individuella strukturerade respektive motiverande samtal. Våldsutövande vuxna erbjuds samtal enligt flera olika samtalsmetoder i syfte att skapa beteendeförändringar som leder till att våldsutövandet upphör. Specifika riskbedömningsmetoder används för bedömning och hantering av våld i nära relation respektive hedersrelaterat våld.

Samverkan sker med flera andra aktörer, exempelvis polis. Samverkan mellan Falu kommuns verksamheter och Kopparstaden är välfungerande och kan anses tillgodose de behov som finns för våldsutsatta personer som kan bo kvar i kommunen. Likaså fungerar samverkan mellan socialtjänst, förskolor och skolor idag väl så att barn i behov av plats på förskolor och skolor tillgodoses på ett godtagbart sätt. Falu kommun har även ett skyddsboende för våldsutsatta vuxna med medföljande barn. Antalet platser på Falu kommuns skyddade boende för våldsutsatta som kan bo kvar i den egna kommunen anses idag vara uppfyllda.

Socialtjänsten ger även praktiskt stöd till våldsutsatta, som stöd vid polisanmälan, inför rättsprocess samt stöd i kontakt med andra myndigheter. Socialtjänsten arbetar även med att ge stöd till stadigvarande boende för de som på grund av våldsutsatthet blivit tvungna att lämna hem och bostad. Som stödinsatser för att minska våld kan även vara hemtjänstinsatser i olika former, dagverksamhet, korttidsplats, särskilt boende, anmälan om god man/förvaltare m. m räknas in.

Falu kommun samverkar med Kvinnojouren och en IOP finns mellan Falu kommun och Kvinnojouren Kullan sedan 2022 för att möjliggöra en långsiktig finansiering av kvinnojourens verksamhet.

Samordnaren får i uppdrag att tillsammans med samverkansgruppen se över och utveckla:

- Kartläggningar och riskbedömningar av socialtjänst samt hur dessa där det behövs kan genomföras tillsammans med andra till exempel polis, kriminalvård, primärvård och psykiatri.
- Stödinsatser för våldsutsatta, vuxna och barn, där ett extra fokus bör ligga på att utveckla ett riktat stöd till unga under 18 år som utsätts i parrelationer.
- Stödinsatser för våldsutövande vuxna samt där ett särskilt fokus bör ligga på att utveckla stöd till unga under 18 år som utövar våld i parrelationer.
- Arbetet och samverkan mellan socialtjänst och kommunala bostadsbolag i andra kommuner för att hitta lösningar med permanent flytt av våldsutsatta familjer till andra kommuner. Viktigt att också förskolor och skolor involveras i detta arbete framöver.
- Arbeta för att i samverkan med bostadsbolag, kriminalvård och polis se över möjligheten med flytt av våldsutövare. Där det behövs som skyddsåtgärd även till annan ort och med hjälp av elektronisk övervakning (fotboja).
- Stödinsatser som genomförs i samverkan med primärvården och vuxenpsykiatrin.
- Akuta åtgärder – rutiner interna och externa.
- Samverkan med polis, åklagare och kriminalvård.

- Samverkansrutiner gällande våldsutsatta med samsjuklighet mellan kommunala berörda enheter samt regionen.
- Förbättra uppföljningen av stödinsatser till våldsutsatta vad gäller arbetsätt och journaldokumentation.

Källor och bakgrundsmaterial samt exempel på lagar, förordningar och allmänna råd som styr kommunernas arbete och ansvar på våldsområdet

Kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete Prop. 2022/23:43 <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2022/12/prop.-20222343>

Kommuner mot brott Betänkande av utredningen om kommunernas brottsförebyggande ansvar SOU 2021:49 <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2021/06/sou-202149/>

Socialtjänstlagen (2001:453): <https://rkrattsbaser.gov.se/sfst?bet=2001:453>

Allmänna råden HSLF-FS 2022:39: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/foreskrifter-och-allmanna-rad/2022-6-7967.pdf>

Läroplanerna och förändringar i läroplanerna: <https://www.skolverket.se/undervisning/kallsidor/nytt-i-laroplanernas-inledande-delar-2022>

Skollagen (2010:800) https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/skollag-2010800_sfs-2010-800#K5

Orosanmälan enligt Socialtjänstlagen 14:1 för anmälningsskyldiga samt 14:1c för allmänheten som bör anmäla: <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/handbocker/2022-5-7884.pdf>

Metodstöd för kartläggning av tre våldstyper - våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål, Brottsförebyggande rådet och Jämställdhetsmyndigheten, 2022 <https://bra.se/publikationer/arkiv/publikationer/2022-10-12-metodstod-for-kartlaggning-av-tre-valdstyper.html>

Våld i nära relation - stöd till dig som chef - Sverige kommuner och regioner, 2022 <https://skr.se/skr/arbetsgivarekollektivavtal/arbetsmiljo/valdinararelationstodfordigsomchef.35396.html>

Nationellt centrum för kvinnofrid – webbutbildningar och metodstöd <https://www.nck.uu.se/>

Jämställdhetsmyndigheten, kunskapsstöd <https://jamstalldhetsmyndigheten.se/>

Nationella trygghetsundersökningen 2022, Om utsatthet, otrygghet och förtroende, BRÅ 2022:09 <https://bra.se/publikationer/arkiv/publikationer/2022-10-11-nationella-trygghetsundersokningen-2022.html>

Våld i ungas parrelationer, BRÅ Rapport 2021:15 <https://bra.se/om-bra/projekt-och-uppdrag/projekt/2021-04-13-atgarder-mot-vald-i-nara-relation-bland-unga.html>

Våld mot kvinnor i fokus, BRÅ, 2023 <https://bra.se/om-bra/nytt-fran-bra/arkiv/nyheter/2023-03-08-vald-mot-kvinnor-i-fokus.html>

Regeringens proposition 2019/20:131 Ökat skydd mot hedersrelaterad brottslighet <https://data.riksdagen.se/fil/27EB1EFD-2D36-41AC-BBD9-467AD39F82EE>

Bedömning av hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i nära relationer Stöd till socialtjänst och hälso- och sjukvård, 2021 <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2021-11-7606.pdf>